basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS/ NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS

SEPEDI LELEMETLALELETŠO LA PELE (FAL)

LEPHEPHE LA BOBEDI (P2)

MOPITLO/PHUPU 2026

MEPUTSO: 70

NAKO: Diiri tše 2½

Palomoka ya matlakala a dipotšišo ke 23.

DITAELO LE TSHEDIMOŠO

1. Badišiša ditaelo ka šedi pele o thoma go araba dipotšišo.

2. O se ke wa leka go bala lephephe ka moka. Lebelela diteng letlakaleng le le latelago gomme o laetše dinomoro tša dipotšišo tša dingwalo tšeo o di badilego. Ka morago ga moo, bala dipotšišo gomme o kgethe tšeo o nyakago go di araba.

3. Lephephe le, le arotšwe ka DIKAROLO TŠE NNE:

KAROLO YA A:	Padi	(35)
KAROLO YA B:	Papadi/Terama	(35)
KAROLO YA C:	Kanegelokopana	(35)
KAROLO YA D:	Theto	(35)

4. Araba dipotšišo TŠE PEDI fela go tšwa dikarolong TŠE PEDI.

   KAROLO YA A: PADI
   Araba potšišo ya 1 GOBA ya 2 ya padi yeo o ithutilego yona.

   KAROLO YA B: PAPADI/TERAMA
   Araba potšišo ya 3 GOBA ya 4 ya papadi/terama yeo o ithutilego yona.

   KAROLO YA C: KANEGELOKOPANA
   Araba dipotšišo KA MOKA tša dikanegelokopana.

   KAROLO YA D: THETO
   Araba dipotšišo KA MOKA tša theto.

5 Diriša lenaneotekolo.

6. Latela ditaelo ka šedi go KAROLO YE NNGWE le YE NNGWE.

7. Nomora dikarabo tša gago go swana thwii le ka fao dipotšišo di nomorilwego ka gona ka gare ga lephephe la dipotšišo.

8. Thoma KAROLO YE NNGWE le YE NNGWE letlakaleng LE LEFSA.

9. Kakanyo mabapi le taolo ya nako:
   Šomiša tekano ya metsotso ye e ka bago ye 75 KAROLONG YE NNGWE le YE NNGWE.

10. Ngwala ka bothakga, ka mongwalo wa go balega.

LENANEOTEKOLO:

KAROLO YA A: PADI **Araba potšišo E TEE ka padi yeo o ithutilego yona.**		
NOMORO YA POTŠIŠO	**MEPUTSO**	**NOMORO YA LETLAKALA**
1. *Kgati ya moditi*	35	5
2. *Dilo tšela ke batho*	35	8
KAROLO YA B: PAPADI/TERAMA **Araba potšišo E TEE ka papadi/terama yeo o ithutilego yona.**		
3. *Di šitile Phaahla*	35	11
4. *Ga le batswadi ba selo*	35	14
KAROLO YA C: KANEGELOKOPANA **Araba dipotšišo KA MOKA tša dikanegelokopana.**		
5.1 'Nka itoma sejabana'	18	17
LE		
5.2 'O jetše mohlapeng'	17	18
KAROLO YA D: THETO **Araba dipotšišo KA MOKA tša theto.**		
6.1 'Ngwato'	18	20
LE		
6.2 'Nyakanyaka'	17	22

LENANEOTEKOLO:

Dira leswao (✓) go lenaneotekolo le le latelago go kgonthišiša ge e ba o arabile dipotšitšo ka moka tšeo di nyakegago

KAROLO	NOMORO YA POTŠIŠO	PALO YA DIPOTŠIŠO TŠEO DI ARABJAGO	LESWAO (✓)
A: PADI	1–2	1	
B: PAPADI/TERAMA	3–4	1	
C: KANEGELOKOPANA	5	1	
D: THETO	6	1	

HLOKOMELA: Kgonthišiša gore o arabile dipotšišo go tšwa dikarolong TŠE PEDI fela.

KAROLO YA A: PADI

POTŠIŠO YA 1: *KGATI YA MODITI* – OK Matsepe

Bala ditsopolwa tše ka šedi gore o tle o kgone go araba dipotšišo.

1.1 SETSOPOLWA SA A

Mohumagadi wa Tetedi yoo e lego morwa yo mogolo wa Kgoši Khomodi yoo a tlilego go latela yena Kgoši Khomodi bogošing o ile go hlokiša Mmatshepho mmakgonthe, yena a ya go yoo kgaetšediagwe go ya go mo tšhela ka megokgo, Tetedi yena a re:
'Ge eba o tiišitše tšea yoo o mo nyakago, ge e le yoo a go šupetšago yena a ka upše a tšeela pele'.
'Ga o kwe ge ke re o a gana?'
'Nnete gona go kgopelwa o kgopetšwe, feela yena yoo a mo nyakago a ka fo tšeela pele ga go re selo. O tle o hloke ngwanake ka le le rego o etilwe ke mang pele yo yena e lego mang ka mo lapeng la ka? Ge a sa ye gagago gona le gona kua a go bolelago a ka se ye!'
Ditaba tša batho bakhwi ke tša mohuta mang ge ruri di edimodiša di ilale? Mmagongwana o re o ya kua a kgopetšwego, eupša rragwe šoo o re ge a sa ye ga rakgadiagwe bokaone a dule ka lebaka la eng? Aowaa, a go re bobedi bja bona ba šale ba boledišana, Mmatshepho a re a sešo a fela pelo a tlelwe ke le rego nyarela re kwane.
Matšatši ke a šele eupša naga ga se e šele ka gore ga nke re ekwa ba re thaba goba noka ya gore le gore e ile badimong.

[Letl.42]

1.1.1 Efa tswalano ya baanegwa ba ba latelago:

(a) Kgoši Khomodi le Mmatshepho

(b) Kgoši Khomodi le Mohumagadi wa Tetedi

(c) Tetedi le Mmatshepho (3)

1.1.2 Nyalantšha mohuta wa baanegwa KHOLOMONG YA A le leina la maleba ka go KHOLOMO YA B. Ngwala fela nomoro le tlhaka.

KHOLOMO YA A	KHOLOMO YA B
(a) Molwantšhwa	A Sefatamollo
(b) Molwantšhi	B Bogoši
(c) Mohlohleletši	C Tetedi
	D Nkgotlelele

(3 x 1) (3)

1.1.3 Tsopola polelo ya moanegi yeo e laetšago gore mohumagadi wa Tetedi o hloka nnete. (1)

1.1.4 Laetša phekgogo ya padi ye. (1)

1.1.5 Ka dintlha TŠE PEDI akaretša TEMANA YA 1 go ya ka setsopolwa se. (2)

1.1.6 Tšweletša tekolanthago ya setsopolwa se ka dintlha TŠE PEDI. (2)

1.1.7 Laetša ka dintlha TŠE PEDI ponelopele ya gago mabapi le Mmatshepho yo a bego a nyaka go nyala ngwetši ga kgaetšedia'gwe go ya ka setsopolwa se. (2)

1.1.8 Hlaloša maikutlo a gago mabapi le tema ye e kgathilwego ke mohumagadi wa Tetedi. Tiiša karabo ya gago. (2)

1.1.9 Ke thuto efe ye e tšwelelago setsopolweng se? Fahlela karabo ya gago. (2)

1.2 **SETSOPOLWA SA B**

Ditaba tša motse wola e bego e le wa mohu Kgoši Ntweleng di ile tša thoma go edimodiša ka tshwanelo ruri. Nkgotlelele ga gwa tseba mang gore a ka sokollwa bjang a lahlišwa le mogopolo wa go nyala yo a golofetšego bjalo ka yena, le gona o be a tloge a iphihlile ka gore ka mola leobjaneng la ka mafuri o be a etšwa bošego feela. Dijo o be a di beelwa moo go tsebjago gore e ka se be bothata go di hwetša ka go tloge a etšwa ka fao; aowa ruri, bao re phedilego lebakeng leo ga re tsebe le gore re ka go laodišetša bjang.
Sefatamollo yena o be a le lethabong leo go ilego gwa be gwa belaelwa gwa gopolelwa gore o hlakane bjaša. O be a se a thabišwa ke lefeela ka gore bale ba bego ba le ka lehlakoreng la yola morwarragwe ba ile ba thoma go elelela ka go la gagwe, gona fao a thoma go ipona go ba poo ya mediti. Le go se tsokama a bego a se tsokame o be a gahlane a bile a lebane le melato ye e lekanago le madulo ao a godimodimo, melato yeo e ilego ya thoma go ba phepheng ye a e ngateletšego ka lekgesweng le a le hunetšego kotompša; ka gore ye mengwe e be e amoga kgopolo …

[Letl.94]

1.2.1 Tsopola lefoko go tšwa TEMANENG YA 1 leo le laetšago gore Nkgotlelele ke motho wa go inyatša ka lebaka la seemo sa gagwe. (1)

1.2.2 Ka dintlha TŠE PEDI ngwala mothalonako wo o tšwelelago setsopolweng se go tšwa TEMANENG YA 1. (2)

1.2.3 Efa dintlha TŠE NNE tše di laetšago gore ditiragalo tša setsopolwa se ke tša segologolo. (4)

1.2.4 Re alele bokamorago bja setsopolwa se ka dintlha TŠE PEDI. (2)

1.2.5 Laetša ka fao mongwadi a atlegilego ka gona go reela maina a baanegwa ba ba latelago pading ye:

(a) Nkgotlelele

(b) Sefatamollo

(c) Kgoši Ntweleng (3)

1.2.6 Laetša ka dintlha TŠE PEDI ponelopele ya gago mabapi le seemo seo Nkgotlelele a ikhwetšago a le ka gare ga sona. (2)

1.2.7 Hlaloša ka fao leina la padi ye le sepelelanago le diteng tša yona ka gona. (1)

1.2.8 Hlatholla morero wa padi ye. Fahlela karabo ya gago. (2)
[35]

POTŠIŠO YA 2: *DILO TŠELA KE BATHO* – MC Mphahlele

Bala ditsopolwa tše ka šedi gore o tle o kgone go araba dipotšišo.

2.1 **SETSOPOLWA SA C**

Ge e le rakgadi Maphefo yena o be a sa tsebe mojako wa sekolo, a sa tsebe gore ka mo phapošeng morutišigadi o ema kae, o ngwala godimo ga eng, le gore baithuti bona ba dula kae, godimo ga eng. Yena o be a rata tša setšo, a di kgona. Ge go binwa koša ya basetsana yeo e bitšwago 'tompo', o be a ka se hlaiwe. O be a ntšha ka ga tšhwene wa ba wa hwetša a lemile dinaka mola a kanketša ka maotong. Bana babo, Mapelo le Mashudu ba ile ba thušwa ke malome wa bona Mogano, wa kua GaMamabolo. Yena o be a rata thuto kudu gomme a kgona go hlohleletša bana ba mogolwagwe go tsena sekolo ge tatagobona a se na go hlokofala. Ba ile ba kgona go fetša dithuto tša praemari gwa tla gwa pala tša sekontari.

Mashudu o ile a leba go la Tshwane a fihla a šoma ka thata, a tsena sekolo sa bošego go fihlela a phasa matriki; e lego Marematlou. Sebakeng sa go dira Sevenda, e lego polelo ya letswele o ile a tšea Sepedi. Mohlomongwe ke ka lebaka leo mo sethifikheithing sa gagwe go sego Sevenda le maina a Sevenda. Maina a a lego moo ke Mashoto Makgatho. Ke ka fao a bego a bitšwa monna wa Motlokwa. Ka gore o be a eme ka maoto a bile a hweditše Lengwalo la Marematlou …

[Letl.27–28]

2.1.1 Efa tswalano ya baanegwa ba ba latelago:

(a) Mashudu le Maphefo

(b) Maphefo le Mapelo

(c) Mogano le Mashudu (3)

2.1.2 Nyalantšha mohuta wa baanegwa KHOLOMONG YA A le leina la maleba ka go KHOLOMO YA B. Ngwala fela nomoro le tlhaka.

KHOLOMO YA A	KHOLOMO YA B
(a) Molwantšhwa	A Mashudu
(b) Molwantšhi	B Meisie
(c) Mohlohleletši	C Mapelo
	D Mukhabudi

(3 x 1) (3)

2.1.3 Tsopola polelo ya moanegi yeo e laetšago gore rakgadi Maphefo ga se a rutega. (1)

2.1.4 Laetša phekgogo ya padi ye. (1)

2.1.5 Akaretša setsopolwa se ka dintlha TŠE PEDI. (2)

2.1.6 Tšweletša tekolanthago ya setsopolwa se ka dintlha TŠE PEDI. (2)

2.1.7 Laetša ka dintlha TŠE PEDI ponelopele ya gago mabapi le go rata thuto ga Mogano. (2)

2.1.8 Hlaloša maikutlo a gago mabapi le tema ye e kgathilwego ke malome Mogano bophelong bja Mashudu le kgaetšedi ya gagwe. Fahlela karabo ya gago. (2)

2.1.9 Ke thuto efe ye e tšwelelago setsopolweng se? Kgonthišiša karabo ya gago. (2)

2.2 **SETSOPOLWA SA D**

Mukhabudi e be e le seroto, ka go ithuta le go ruta ba bangwe. Ka ntle ga moo e be e le moisa wa metlae, wa mašata. Go be go se moithuti yo a nyakago go šalela dithutong tša gagwe, le ge ba bangwe ba be ba no belaela gore o ka re ke 'mpimpi'. Yena o be a bala, a itokiša pele a eya tlelaseng. Ge a file moleko o be a lala a swaya dipuku tša baithuti bošego ka moka gwa re go esa a ba fa tšona. Go yo mongwe le yo mongwe o be a ngwala ka botlalo gore ke ka lebaka la eng a hweditše yona meputso yeo e lego ka pukung ya gagwe.
Ka morago ga *Honours* o ile a tsenela dithuto tša *Masters*, a dira dinyakišišo ka dintwa tša Kgoši Makhado le Maburu. Ka ge bontši bja dingwalwa tša mothopotšhupetšo di be di le ka Afrikaans, moisa o ile a ipshina ka ge a be a ngwala ka sona. Yena o ile a tsena fase, a kodimela moepathuse. Ka morago ga mengwaga ye mebedi o ile a fetša, ya re ka nako ya dikapešo a phasa ka dinaledi gape. Yeo ba e bitša cum laude ka Selatini. Aowa, moo gona ba e nametša thaba, wa tla wa hwetša moisa a gata ka thata, a gata bjang bo bola.

[Letl. 64–65]

2.2.1 Tsopola lefoko go tšwa TEMANENG YA 1 leo le laetšago gore Mukhabudi ke seroto. (1)

2.2.2 Ka dintlha TŠE PEDI ngwala mothalonako wo o tšwelelago TEMANENG YA 2. (2)

2.2.3 Efa dintlha TŠE NNE tše di laetšago gore ditiragalo tša setsopolwa se ke tša sebjalebjale. (4)

2.2.4 Ngwala bokamorago bja setsopolwa se ka dintlha TŠE PEDI. (2)

2.2.5 Laetša ka fao mongwadi a atlegilego ka gona go reela maina a baanegwa pading ye.

(a) Maphefo

(b) Mapelo

(c) Mashudu (3)

2.2.6 Ka dintlha TŠE PEDI efa ponelopele ya gago mabapi le baithuti bao ba tsenelago dithuto tša Mukhabudi. (2)

2.2.7 Hlaloša ka fao leina la padi ye le sepelelanago le diteng tša yona ka gona. (1)

2.2.8 Hlatholla morero wa padi ye. Fahlela karabo ya gago. (2)

PALOMOKA YA KAROLO YA A: 35

KAROLO YA B: PAPADI/TERAMA

POTŠIŠO YA 3: *DI ŠITILE PHAAHLA* – SN Tseke

Bala ditsopolwa tše ka šedi gore o tle o kgone go araba dipotšišo.

3.1 SETSOPOLWA SA E

DITSHERE:	Gape Morena Mokhuša, letšatši lela o nthoma lebenkeleng go be go eme yo mongwe wa barutiši pele ga rena a swere ngwanenyana ka letheka, gomme yena le mosetsana ba tšame ba šalela. Ke ile ka gopola gore morutiši yoo o be a ruta morutwana yoo go phela Sekgowa.	5
NAMELE:	Nna ke re a re di tlogeleng beng ba rena, re ye ka diphapošing, re rutwe tša lehono. Modiša yo mobotse ka mehla o fele a sa bone tša go hlotša le tša go timela gare ga dinku tšeo a di gapago.	
MONAWA:	Ke tlatša Namele, ke re a re tlogele go hlwa re tšwela pele ka polelo. Ditaba re di ngwadile, gomme hlogo o tla di sepediša gabotse.	10
MAŠUTŠA:	Ke a leboga. Ke le kgopela gore le ye ka diphapošing, le rutwe tša lehono tšeo di sa fetwago ke nako, bao ba se nago morutiši ... Ditsebišo tšeo ke bego ke nyaka go lefa tšona lehono, ke tla le fa ka Mošupologo.	15
BANA:	Re a leboga. *(Ba ya diphapošing.)*	
MAŠUTŠA:	Morena Mokhuša nape o mpiletše Morutiši Namele, gomme o tle le yena ka ofising ya ka ntle le go senya nako.	
MOKHUŠA:	*(O sebela Mašutša.)* Ke be ke kgopela gore nke nna le wena re re boledi, nka se go senyetše nako mong wa ka.	20
MAŠUTŠA:	*(O dumela ka hlong.)* O! Gona ntšhale morago Tau.	
	[Letl.17]	

3.1.1 Efa tswalano gare ga baanegwa ba ba latelago:

(a) Ditshere le Namele

(b) Mašutša le Mokhuša

(c) Monawa le Ditshere (3)

3.1.2 Efa kakaretšo ya setsopolwa se ka dintlha TŠE THARO. (3)

3.1.3 Tšweletša bokamorago bja setsopolwa se. (1)

3.1.4 Laetša gore tikologo ya setsopolwa se ke ya mohuta mang. Fahlela ka dintlha TŠE THARO. (4)

3.1.5 Laetša gore setsopolwa se se ka bapalega sefaleng o lebeletše dintlha tše di latelago:

(a) Baanegwa

(b) Ditšhupasefala

(c) Poledišano (3)

3.1.6 Ka dintlha TŠE PEDI akanya ponelopele ye o bago le yona mabapi le barutiši ba go betha bana ba sekolo. (2)

3.1.7 Maikutlo a gago ke afe mabapi le barutiši ba go ratana le bana ba sekolo? Fahlela karabo ya gago. (2)

3.2 **SETSOPOLWA SA F**

MORWADIHLARE:	Lenyaga re bile le mathata a mantši a go se tshwenye. Lehono gona, re lebane le melato ye megologolo kudu. Namele o lwele le Tlhakolane, ba lwela bohwirihwiri le boferihli mo sekolong. Gape bona, Namele le Tlhakolane, ba fapana ka lebaka la bana bao Namele a ba filego banenyana ba sekolo. Ka boripa, go bjalo.	5
MOHWITI:	A ge o re ka boripa go bjalo, o ra gore le wena ditaba tše di bakwago tše o a di tseba?	
MORWADIHLARE:	Aowa, ga ke di tsebe, ke anegetšwe. Ge ke re go bjalo ke no ra gore ke ka moo ke kwelego.	10
KALELANE:	Potšišo ya Mohwiti ga se yona. Ke nyaka ge hlogo a ka re fa ditaba ka botlalo, e sego go phamošwa tseleng ya seo re se tletšego fa.	
MAŠUTŠA:	Namele o robilwe nko ke Tlhakolane, mola Tlhakolane a robilwe monwana ke Namele. Tlhakolane o re Namele o robile bana ba bararo ba banenyana maoto, gomme melato yeo e gatilwe ka maoto ka ge Namele a lobile batswadi ba methepa ka ditšwammele tša gagwe.	15
KALELANE:	Hlogo, yeo ga se yeo re ka hlwago re ngangile dihlaa ka yona fa. Nkabe lehono o re begela gore a bona bao ba tšwago madibeng a bosadi, ba reng le gore a Namele yena o a gana goba o a dumela na? Ga se ra swanela go tsena taba ya gore Namele o lefile mang ka bokae neng.	20
	[Letl. 96]	

3.2.1 Dithulano tše di laodišwago setsopolweng se ke tša ka ntle. Fahlela ka dintlha TŠE THARO. (3)

3.2.2 Namele o tšweletšwa e le motho wa go hloka maikarabelo. Fahlela karabo ya gago ka dintlha TŠE PEDI. (2)

3.2.3 Ka dintlha TŠE PEDI efa mothalonako wo o tšwelelago setsopolweng se. (2)

3.2.4 Molwantšhwa wa papadi ye ke mang? Kgonthišiša karabo ya gago ka dintlha TŠE PEDI. (3)

3.2.5 Efa moya wo o fokago setsopolweng se. Fahlela karabo ya gago. (2)

3.2.6 Na mongwadi o atlegile go tšweletša kgegeophetogi mo papading ye? Fahlela karabo ya gago. (1)

3.2.7 Hlaloša kgegeotiragatšo ye e tšwelelago setsopolweng se. (1)

3.2.8 Ka ntlha E TEE ala tlemollo ya lehuto la papadi ye. (1)

3.2.9 Ke thuto efe yeo re ithutago yona go tšwa setsopolweng se? Fahlela karabo ya gago. (2)
[35]

POTŠIŠO YA 4: *GA LE BATSWADI BA SELO* – Phillip Mothupi

Bala ditsopolwa tše ka šedi gore o tle o kgone go araba dipotšišo.

4.1 SETSOPOLWA SA G

SETONGWANE:	Ke itše ke leka go mmontšha mabaka eupša a nteletša kotikoti ka ditsebeng ka be ka fetša ke mo lebetše ka *feisi*, monna.	
PHAFANA:	*(O gamola piri o e bea fase)* O reng naa?	
SETONGWANE:	Nna ga ke na nako ya go hlwa ke bobolelwa ke mosadi ka ditsebeng. *(O ntšha magwahla a motšoko o a phuthela)*	5
PHAFANA:	A bjale o kae? Ke ra yena Nkareng?	
SETONGWANE:	Le ge a se a ntaela, eupša o ka re o ile ngakeng kua toropong ka gore o ka re o bušitšwe ke go se ipshine kua mošomong maabane.	10
PHAFANA:	A bjale ga o tšhoge gore a ka yo go swariša, monna?	
SETONGWANE:	BoNkareng e sa le basadi ba sekgale, monna. Tša go hlwa ba tsena ba etšwa maphodiseng ga ba di tsebe.	
PHAFANA:	Gona o tloga o ikhweleditše yona kgogwanarobala, Setongwane.	15
SETONGWANE:	*(O a sega)* Ke tloga ke ikhweleditše mphayana o monnyane wo ke nogo o fula ke dutše fase, monna. *(Go fihla Pulane a athile mokotlana wa dipuku legetleng gomme o a mmona)* A bjale yo yena o nyakang mo ka gore sekolo ga se sa tšwa?	20
PHAFANA:	O ra mang? *(O a lebelela o bona Pulane)* Oo, mohlomongwe barutiši ba ile kopanong ya mokgatlo wa bašomi.	
PULANE:	*(O fihla go bona)* Dumelang.	
PHAFANA:	Agee, Pulane.	25
SETONGWANE:	*(Ntle le go dumela)* Ao, Pulane! O bewa ke eng mo ka gore sekolo ga se sa tšwa?	

[Letl:12–13]

4.1.1 Efa tswalano gare ga baanegwa ba ba latelago:

(a) Phafana le Setongwane

(b) Setongwane le Nkareng

(c) Pulane le Nkareng (3)

4.1.2 Efa kakaretšo ya setsopolwa se ka dintlha TŠE THARO. (3)

4.1.3 Tšweletša bokamorago bja setsopolwa se. (1)

4.1.4 Laetša gore tikologo ya setsopolwa se ke ya mohuta mang. Fahlela ka dintlha TŠE THARO. (4)

4.1.5 Laetša gore setsopolwa se se ka bapalega sefaleng o lebeletše dintlha tše di latelago:

(a) Baanegwa

(b) Ditšhupasefala

(c) Poledišano (3)

4.1.6 Ka dintlha TŠE PEDI akanya ponelopele ye o bago le yona mabapi le banna ba go swana le Setongwane ba go betha basadi ba bona. (2)

4.1.7 Maikutlo a gago ke afe mabapi le batswadi ba go se thekge bana ba bona ka tša thuto? Fahlela karabo ya gago. (2)

4.2 **SETSOPOLWA SA H**

SETONGWANE:	Tlogela go gadika ditamatiana tše tša gago o ye o hlokomele batho bale ba bjala ka kua. Nna ke sa ilo bona gore na nka ja eng kua lebenkeleng. O nagana gore na batho ba tlo reng ge ba mpona ke šeba ka ditamati?	
PULANE:	*(O a ithimola)* Nna nka se kgone go ya ka kua bathong ba go nwa bjala.	5
SETONGWANE:	Go reng?	
PULANE:	Nna ga ke kgone lešata lela la bona.	
SETONGWANE:	*(O a befelwa)* O thomile go hlakana hlogo bjale. Go thoma neng o tšhaba lešata la batho?	10
PULANE:	Ke dirwa ke gore ke swerwe ke mokomane.	
SETONGWANE:	Mokomane o ka se go palediše go rekišetša batho. O thoma matepe bjalo ka mmago ke a go bona.	
PULANE:	Ga ke thome matepe tate, gape le muši wa motšoko ga ke kwane nao.	15
SETONGWANE:	O nyaka go ntlabatlabiša dibete bjale. O ra gore ge wena o sa kwane le muši wa motšoko, batho bale ba swanetše go palelwa ke go kgoga ba re ba tšhaba wena?	
PULANE:	Ga ke re bjalo, tate, ke no ba ke …	
SETONGWANE:	A gona o ra gore ba se hlwe ba reka le motšoko mo ga ka ka lebaka la ge wena o sa kwane le muši wa wona?	20
PULANE:	Mokgwa ke *(O kgaoletšwa ke lentšu la Phafana)*	
PHAFANA:	*(O goeletša a le ka ntle)* Ba re ba nyaka go reka ka kua karatšheng!	
SETONGWANE:	O a kwa! Tlogela go hlwa o šutša bjalo ka tonki e pannwe o ye o ba rekišetše!	25
	[Letl. 20–21]	

4.2.1 Thulano ye e tšwelelago setsopolweng se ke ya ka ntle. Fahlela ka dintlha TŠE THARO. (3)

4.2.2 Setongwane o tšweletšwa e le motho wa go hloka maikarabelo. Fahlela karabo ya gago ka dintlha TŠE PEDI. (2)

4.2.3 Ka dintlha TŠE PEDI efa mothalonako wo o tšwelelago setsopolweng se. (2)

4.2.4 Molwantšhwa wa papadi ye ke mang? Fahlela karabo ya gago ka dintlha TŠE PEDI. (3)

4.2.5 Efa moya wo o fokago setsopolweng se. Fahlela karabo ya gago. (2)

4.2.6 Na mongwadi o atlegile go tšweletša kgegeophetogi mo papading ye? Fahlela karabo ya gago. (1)

4.2.7 Hlaloša kgegeotiragatšo ye e tšwelelago setsopolweng se. (1)

4.2.8 Ka ntlha E TEE ala tlemollo ya lehuto la papadi ye. (1)

4.2.9 Ke thuto efe yeo re ithutago yona go tšwa setsopolweng se? Fahlela karabo ya gago. (2)

[35]

PALOMOKA YA KAROLO YA B: 35

KAROLO YA C: KANEGELOKOPANA

Mo karolong ye, dipotšišo di tla botšišwa go tšwa go dikanegelokopana tše:

- 'Nka itoma sejabana'– MJ Tauatsoala
- 'O jetše mohlapeng' – M Mamabolo

POTŠIŠO YA 5: *KHUPAMARAMA* – Mamphoku Mamabolo

ELA TLHOKO: Araba dipotšišo ka moka tša dikanegelokopana, e lego POTŠIŠO ya 5.1 le ya 5.2.

5.1 'NKA ITOMA SEJABANA' – MJ Tauatsoala

SETSOPOLWA SA I

Thabalešoba e be e le motse wa go etša metse ye mengwe. Woo e be e le motse woo go agilego Mmantwa, mosadi wa pelompe. Mosadi wa go hloka kwelobohloko ke a enela. O be a ikgwerantše le tseba bathong, a sa rate go bona a phalwa goba ngwana wa gagwe a phalwa. O be a rata fela go phala ba bangwe.

Kgotlelelo e be e le morwa wa lethatse lapeng la Morweši le Masoga. E be e le lesogana la go se rate polelo ye telele, a ikgwerantšhitše le lethabo le lerato. O be a na le pelo ruri, a sa ke a kgopiša motho le ge e ka ba mang goba mang. Ga ešita le batswadi ba gagwe ba be ba tloga ba tseba seo, le gore seo ke boitlamo bja gagwe.

Kgotlelelo, bjalo ka bana ba bangwe, o be a tsena sekolo. Moo a bego a tsena sekolo o be šetše a le Mphatong wa 10.

Batswadi ba gagwe bjalo ka morwa wa bona, ba be ba mo hlokometše a se na seo a se hlokago. Le gona sa go thabiša ka Kgotlelelo, o be a filwe ka hlogong. Aowa ge e le mabjoko ona e be e le dilo tšabo. Ga e sa le Kgotlelelo a ithuta go tšwara phaga moo sekolong, go tloga thutwaneng tša fasana go fihla ge a le Mphatong wa 10 …

[Letl.178]

5.1.1 Tsopola dintlha TŠE NNE tšeo di laetšago gore Mmantwa ke motho wa go se rate batho TEMANENG YA 1. (4)

5.1.2 Tikologo ya setsopolwa se ke ya sebjalebjale. Fahlela ka dintlha TŠE PEDI. (2)

5.1.3 Efa tema yeo e kgathwago ke moanegi mo setsopolweng se. (1)

5.1.4 Ka dintlha TŠE THARO tšweletša bokamorago bja setsopolwa se. (3)

5.1.5 Molwantšhwa wa kanegelokopana ye ke mang? Fahlela karabo ya gago. (2)

5.1.6 Thulano ye e bonalago kanegelokopaneng ye ke ya mohuta mang? Fahlela karabo ya gago. (2)

5.1.7 Ka dintlha TŠE PEDI ala sehloa sa kanegelokopana ye. (2)

5.1.8 Laetša ka fao mongwadi a atlegilego ka gona go reela baanegwa ba ba latelago maina kanegelokopaneng ye:

(a) Kgotlelelo

(b) Mmantwa (2)

LE

5.2 **'O JETŠE MOHLAPENG' – M Mamabolo**

SETSOPOLWA SA J

Pšhešamare ye e be e sa fetše go ngwaya megopolo ya bontši bja bašomi ba ka Sepetleleng sa Phuthabogale. Ba bangwe ba be ba re ke semaka ge ka mehla ba bona Morena Masetla a farafarilwe ke baanasešane, bangwe ba kgokologa ka lesego ba re ke phooko ka mohlapeng wa dinku, ba bangwe ba re ge ba fahlogela tša gagwe ba rume ka gore meragelo yeo ya gagwe ke ditlamorago tša go ikutswa. Ba be ba re meragelo yeo ya gagwe o e dirišwa ke ge a lahlilwe ke leoto ka go ikutswa le legabea, gomme legabea leo la mo gabea ka mešunkwane gore a phele a tsomuka ka morago ga maragathetho bjalo ka phookwana ya sewewe yeo e tšamago e bjebjeretša ka morago ga dipudi tša ditshaatšana.
Le ge go be go le bjalo, mabakeng a mangwe gona o be a tla go kgaola pelo o dutše o sa mo tsebe. Gape o be o tla hwetša a šetše mosadi ka morago, gona ka moo sepetlele, go fihlela ge mosadi wa batho a dio itamolela ka go metšwa ke ntlwana ya boithomelo. Basadi ke a go rerešetša, kudu ba ba mebele le go hlatsela gore ge e le kgomo e rekwa serope nku mosela. Ka moo Phuthabogale, Morena Masetla o be a le yo mongwe wa balaodi, wa gagwe mošomo e le go hlokomela gore sepetlele se hlwekile le go thwala bašomi ba go se hlwekiša.

[Letl. 224]

5.2.1 Efa tikologo ya ditiragalo tša setsopolwa se. (1)

5.2.2 Kgetha karabo ya maleba o be o fahlele ka dintlha TŠE PEDI.

'O jetše mohlapeng' ke kanegelokopana ya:

A Bosenyi
B Masetlapelo
C Lerato
D Botseka (3)

5.2.3 Na mongwadi o atlegile go tšweletša matseno a maleba kanegelokopaneng ye? Fahlela karabo ya gago ka dintlha TŠE THARO. (3)

5.2.4 Molwantšhi wa kanegelokopana ye ke mang? Fahlela karabo ya gago. (2)

5.2.5 Ka dintlha TŠE PEDI laetša ka moo mongwadi a kgonnego go re alela mmele wa kanegelokopana ye o lebeletše Morena Masetla le Ofentše. (2)

5.2.6 Na mongwadi o atlegile go tšweletša kgegeophetogi kanegelokopaneng ye? Fahlela karabo ya gago (1)

5.2.7 Go ya ka moo o kwešišago kanegelokopana ye, mongwadi o atlegile thumong ya gagwe? Fahlela ka dintlha TŠE PEDI. (2)

5.2.8 Tšweletša thuto yeo mongwadi a re rutago yona kanegelokopaneng ye. (1)

5.2.9 Tšweletša maikutlo a gago morago ga go bala setsopolwa se. Fahlela karabo ya gago. (2)

PALOMOKA YA KAROLO YA C: 35

KAROLO YA D: THETO

Mo karolong ye, dipotšiso di tla botšišwa go tšwa go direto tše:

- 'Ngwato' – RM Mogashoa
- 'Nyakanyaka' – BMT Makobe

ELA HLOKO: Araba dipotšišo ka moka tša direto, e lego POTŠIŠO ya 6.1 le ya 6.2.

POTŠIŠO YA 6: *DIRETO TŠA SESOTHO SA LEBOA* – Prof. DM Kgobe

6.1 Bala sereto sa ka tlase gomme o arabe dipotšišo tša go se latela.

THETOTSOPOLWA YA K

NGWATO – RM Mogashoa

Kgomo e a tsha.
E gangwa ke mang?
E gangwa ke ye papadima ye naka lehubedu,
Ke marumo a mašweu tekema.

Ke pula ya marotholodi a magolo,
Ke leru la Mmamohlake ba rego,
La duma le sena pula le re bakela difako,
Ke tladi e ile ya tia ye naka lethata,
Ke ye naka leboreledi a dithaga.

Ke ile ka duma boroko ka robala,
Bjang ya ba legogwa ka ala,
Mokgop'a noga ya ba kobo ka apara,
Diloro ka lora mašula ka šulelwa.

Kgomo ye botse e tšwele mošate ka hunolla Nakebjana,
Hunela thari ya bomonna ngwana wa bolekitikiti la mawele le Mathamaga,
Gobane ka ntle Matuba le Mangana ba go emetše.
Batsoma le le tšwago go wa gago molomo.

Re batho ba bomatsikinyane a borwa re tsikintše ra gomela,
Ngwanabo mpelegeng ka kobo Marota,
Mpelegeng ke ngwanaboMoraswi Mankgapole.
Ke re kgoši gata ka madi setšhabeng,
Gae ra hwetša pitša di palela baapei,
Bana ra hwetša ba palela bagoketši.
Mola badiši ba palelwa ke go tlema mamane,
Mola marole ka ntle a ipshina ka go anyeletša dithojana.
Ke re kgoši gata gabotse o bone mokutwana o a wa.
O ušwa ke ona mathebo ntlong.
Ke ra ona a bongwanaboMpelegeng ka kobo Maroba.

[Letl. 45]

6.1.1 Tsopola setlabelatheto se se dirišitšwego mothalothetong wa 2 o be o fe mošomo wa sona. (2)

6.1.2 Tsopola o be ofe mehuta ya poeletšo ye e bonalago methalothetong ya 5–9. (4)

6.1.3 Hlaloša tshwantšhokgopolo ye e tšweletšwago ke tšhomišo ya 'ke tladi' mothalotetong wa 8. (1)

6.1.4 Akaretša temanatheto ya 3 le ya 4 ka dintlha TŠE THARO. (3)

6.1.5 Efa mohuta wa sereto se o be o fahlele ka dintlha TŠE PEDI. (3)

6.1.6 Laetša papadišantšu mothalothetong wa 13. (1)

6.1.7 Bontšha kelelathalo temanathetong ya 4 o be o fe le mohola wa yona. (2)

6.1.8 Ahlaahla maikutlo a moreti seretong se. Fahlela karabo ya gago. (2)

LE

6.2 Bala sereto sa ka tlase gomme o arabe dipotšišo tša go se latela.

THETOTSOPOLWA YA L

NYAKANYAKA – BMT Makobe

1 Ke go bitše mang wena motho bothethenene,
2 Ke go bitše mang wena fodi la magapu a Thabantsho,
3 Ke go bitše mang wena motsaretšwa ke kgang tša tšatšilenanana,
4 Tšatši maruwa ke Modimo le badimo?
5 Ke go bitše mang wena letswai la mašemo a mehlake'mesomeso,
6 Ke go bitše mang wena bone la pelo tše fifetšego,
7 Wena ngwedi wa maswiswi a kgotlompo?

8 O mahube
9 Thak'a kgogo tša llela go fata dikoro;
10 O tsheola
11 Thak'a diroto tša mašemo a menontšha;
12 O sefoka
13 Ka wena koma di a aloga;
14 O mollo
15 Ka wena ditšhiwana marega tša ikhutša.

16 O motantanyane wa leleme;
17 O ntharakantše maoto,
18 Wa tšhitlela ditsebe ka merulana,
19 Wa ntlatša nko mamila,
20 Thaka ihlo wa fifatša,
21 Mašobanatlalo ka sethitho wa mometša,
22 Wa fetša o ntatile matsogo ka lerenthibitha,
23 Ke le morwalo
24 Ke se motho.

25 Bašemanyana malapa ba lebetše,
26 Bangwe dintšhi tša momela legano,
27 Ba šinametše popo tša gago,
28 Bangwe mantšu a nyamela,
29 Ba letša phala ka ina la gago;
30 Bangwe tšatši la hlaba le sobela,
31 Ba rera ba rerolla go go itiela hlogong,
32 Mathabong a ditoro wa itiša le bona.

[Letl. 70]

6.2.1 Tsopola dibokantšu TŠE THARO temanathetong ya 1. (3)

6.2.2 Ngwala sebopego sa sereto se o lebeletše ditemanatheto le methalotheto. (3)

6.2.3 Efa mohuta wa poeletšo yeo e tšwelelago temanathetong ya 1. (1)

6.2.4 Hlaloša tshwantšhokgopolo yeo e dirišitšwego temanathetong ya 2. Fahlela karabo ya gago. (2)

6.2.5 Bontšha seo moreti a ratago go se tšweletša ka kgetho le tirišo ya mantšu a a latelago:

(a) Motantanyane

(b) Ntharakantše

(c) Ntšhitlela (3)

6.2.6 Tšweletša thekniki yeo e dirišitšwego mothalothetong wa 20. (1)

6.2.7 Ahlaahla molaetša wa sereto se. (1)

6.2.8 Bontšha sešura mothalothetong wa 32 o be o fe mehola ye mebedi ya sona. (3)
[35]

PALOMOKA YA KAROLO YA D: 35
PALOMOKA YA TLHAHLOBO: 70